



Grønne og sunde velfærdsbygninger



Grønne og sunde velfærdsbygninger

Vores offentlige bygninger er rammen for alt fra omsorg og læring i de tidligste leveår til værdig pleje i de sidste. Men bygningerne skranter og har et stort renoveringsefterslæb. Det er et akut samfundsproblem, som der skal tages hånd om.

For det første af hensyn til vores børn, ældre og syge medborgere i daginstitutioner, skoler, plejehjem og på sygehuse. De dårlige bygninger skaber et skadeligt indeklima med store konsekvenser for borgernes helbred og trivsel. Særligt vores børn betaler prisen for det dårlige indeklima, der for folkeskoleelever kan betyde, at de går glip af indlæring svarende til helt op til et års skolegang.¹

For det andet fordi bygningerne står for en stor del af vores energiforbrug og klimabelastning. Uden grøn omstilling af vores bygninger, hvis drift står for 40 pct. af vores energiforbrug og en væsentlig del af vores CO₂-udledninger, når vi ikke vores klimamål.²

For det tredje fordi alt for mange offentlige kroner går til energispild. I kommunerne har næsten syv ud af 10 bygninger et dårligt energimærke.^{3,4} Det medfører unødvendigt høje udgifter til energiregninger; penge, der burde være gået til den nære velfærd.

Heldigvis er løsninger til stede. Derfor bør regeringen lægge en plan for, hvordan alle offentlige bygninger kan omstille sig til nulemissionsbygninger med et sundt indeklima. Planen skal understøttes af konkrete mål og tiltag.

FAKTA: Kommunernes uforløste potentiale

Kommunerne kan med rentable investeringer renovere **8 ud af 10** bygninger op til energimærke A, B eller C – og reducere **80.000 ton CO₂** årligt og forbedre bygningernes indeklima i processen. Samtidig kan der hentes en gevinst på ca. 572 mio. kr. årligt. Det vil kræve en investering på 5,4 mia. kr.

Kilde: Transition 2022: Vurdering af kommunale bygningers energieffektivitet og indeklima.

Den bør indholde:

1. Et overblik over de **offentlige bygningers tilstand**.
2. Et klart **mål for renovering og reduktion af det offentlige energiforbrug**.
3. **Minimumskrav for indeklimaet** i alle offentlige bygninger.
4. En plan for hvordan **varmeforsyningen til offentlige bygninger skal gøres grøn** ved at konvertere samtlige olie- og gasfyr i den offentlige sektor til grøn varme inden 2030.
5. En vej til at bringe offentlige bygninger ind i den **digitale tidsalder**.
6. Et krav om systematisk gennemgang og udskiftning af ineffektive **tekniske installationer**.
7. En markant **forbedring af vilkårene** for, at kommuner og regioner kan øge tempoet for energiforbedringer.



¹ DTU (2023). Healthy indoor climate begins with data
² KEF Alm.del (2019-2020). Bilag 393: Regeringens klimapartnerskaber: Bygge- og anlægssektoren
³ Transition (2022). Vurdering af kommunale bygningers energieffektivitet og indeklima
⁴ Dårligt energimærke = Energimærke D, E, F og G

1 Et overblik over de offentlige bygningers tilstand

I dag har blot 63 pct. af de kommunale bygninger et energimærke.⁵ Kommunerne skal sendes klare signaler om at overholde gældende krav om, at deres ejendomme skal være energimærket for, at der kan skabes et overblik over bygningernes energimæssige tilstand og rentable besparelsesforslag.



2 Lav en langsigtet plan for offentlige bygninger. Sæt mål for renovering og reduktion af energiforbruget i de offentlige bygninger.

To nye EU-direktiver stiller krav om energieffektivitet og renovering i offentlige bygninger (se faktaboks). Et centralt krav kan dog implementeres helt uden renoveringer ved i stedet at lave f.eks. kortsigtede energisparetiltag. Danmark skal være sit ansvar som foregangsland bevidst og implementere direktiverne ved at fastsætte årlige renoveringskrav. Det giver mening af flere grunde:

- Renovering giver **større og mere varige besparelser** og CO₂-reduktioner end alternative virkemidler.
- Renovering **bidrager til at indfri Danmarks øvrige energisparekrav** i Energieffektiviseringsdirektivet og Bygningsdirektivet.
- Dele af de dårligste offentlige bygninger skal under alle omstændigheder renoveres pga. krav i Bygningsdirektivet.
- Implementering ved renovering bidrager til at **indhente offentlige bygningers renoveringsefterslæb**.
- Renovering kan give børn, voksne og ældre **bedre indeklima og sundhed**.
- Renoveringer giver flere og varige besparelser på energimagterne, som høster de rentable potentialer og dermed vil frigive **flere midler til velfærd**.

FAKTA: Nye tiltag fra EU

Det nye energieffektiviseringsdirektiv og kommende bygningsdirektiv sætter nye standarder for energieffektivitet i offentlige bygninger:

Energisparemål: Stat, kommuner og regioner skal årligt reducere energiforbruget med 1,9 pct.

Renoveringskrav: Danmark skal sikre, at mindst 3 pct. af det offentlige bygningsareal årligt renoveres op til en god energistandard eller gennemføre alternative virkemidler.

Minimumskrav til bygninger: Danmark skal sikre, at omtrent den energimæssigt dårligste fjerdedel af ikke-beboelsesbygninger, herunder de offentlige bygninger, løftes til en bedre energitilstand.

3 Indeklimakrav

Indfør minimumskrav for indeklimaet i samtlige offentlige bygninger på de fire parametre: temperatur, luftkvalitet, lydniveau samt belysnings- og dagslysforhold. Kravene skal efterleves af velfærdsinstitutioner, der huser børn, unge og ældre, senest i 2030. Den resterende del af den offentlige bygningsmasse skal efterleve kravene senest i 2035. Minimumskravene bør være skærpede i folkeskoler og daginstitutioner og plejehjem m.v. Derudover skal indeklima indarbejdes i energimærket, herunder med forslag til tiltag, der fremmer et godt indeklima.

For nyopførte offentlige nul-emissionsbygninger, og eksisterende bygninger, der renoveres til samme standard, skal der desuden stilles krav om monitorering og styring af indeklimaet.

Der skal udvikles en indeklimaskala, der udtrykker bygningers indeklimaforhold, på samme måde som energimærkeskalaen synliggør bygningers energimæssige ydeevne. Denne indeklimaskala bør være obligatorisk at udstille fysisk ved hovedindgangen til alle velfærdsinstitutioner sammen med bygningens energimærke.

4 Offentlige bygningers varme-forsyning skal gøres grøn

Det offentlige skal gå forrest i regeringens kamp for grøn opvarmning, hvor den bl.a. har fastsat en målsætning om udfasning af olie- og gasfyr til individuel opvarmning i 2035. Der bør derfor sættes en dato inden 2030, hvor olie- og gasfyr med enkelte undtagelser skal være udfaset fra opvarmningen i alle offentlige bygninger.



5 Offentlige bygninger ind i den digitale tidsalder

Gevinsterne ved digital energiovervågning og databaseret energiledelse er betydelige. Data om bygningernes energimæssige tilstand og deres energiforbrug bør derfor være nemt tilgængelige og samles og stilles til rådighed for f.eks. virksomheder, offentligheden og forskere. Der skal derudover stilles krav om databaseret energiledelse i offentlige bygninger.

6 Gennemgang og udskiftning af ineffektive tekniske varme- og ventilationsinstallationer

Der ligger et stort energispild i tekniske varmeinstallationer og ventilationsanlæg i bygninger. Derfor bør der stilles krav om obligatorisk eftersyn og indregulering af varmeanlæg og udskiftning af komponenter, som er ineffektive, med tidssvarende i offentlige bygninger. Ligeledes bør der være bedre eftersyn af ventilationsanlæg.

⁵ NRG1 (2023).

7 Markant bedre vilkår for kommuner og regioner

Krav og retningslinjer kan ikke stå alene. Uden de rette værktøjer til kommuner, regioner og stat, er det ikke muligt at gøre velfærdsbygningerne energieffektive og sunde. Regeringen bør derfor gennemføre følgende tiltag:

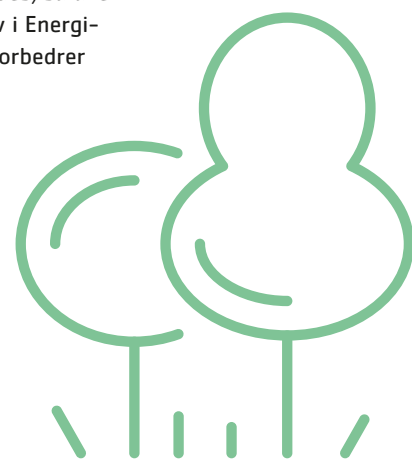
Grønt anlægsloft

Den primære barriere for energieffektivisering og renovering i kommuner ligger i anlægsrammen. Kommunerne har typisk mulighed for at finansiere renoveringer, enten via egen ramme eller via KommuneKredit med meget lav rente. Men anlægsrammen begrænser, hvor mange renoveringer, der kan gennemføres – selvom villigheden og finansiering er til stede. Et sådant anlægsloft kan i sin nuværende form derfor gøre det umuligt for mange kommuner at efterleve renoveringskrav.

Der er derfor behov for et særskilt grønt anlægsloft, så meget afgrænsede typer af investeringer undtages det normale anlægsloft og får sit eget. Konkret bør kommunerne lave en langsigtet plan for renovering af bygninger, som sandsynliggør, at man vil efterleve sine egne målsætninger og ydre krav på energi- og klimaområdet. Disse investeringer skal ekstraordinært kunne indgå i et særskilt grønt anlægsloft. Alternativt skal der udarbejdes en positivliste med tiltag, der kan indgå i loftet, herunder eksempelvis klimaskærm, ventilation og tiltag i energimærket, energieffektiviserende el-tekniske løsninger, belysning, vandbesparende løsninger, bygningsautomatisering og kontrolsystemer samt konvertering af olie- og gasfyr.

Modernisering af lånebestemmelserne (lånebekendtgørelsen)

Lånebekendtgørelsen for kommuner sætter rammerne for låneadgangen til energieffektivisering. I henhold til bekendtgørelsen kan kommunerne optage lån til energibesparende foranstaltninger i bygninger eller anlæg inden for afgrænsede kategorier. Lånebestemmelserne bør udvides, så alle investeringer, som bidrager til at efterleve krav i Energieffektivitetsdirektivet, artikel 5 og 6, og som forbedrer indeklimaet, giver automatisk låneadgang.



Støttepulje til kommuner med lav likviditet

Der bør stilles midler til rådighed for kommuner, der har presset likviditet. I langt de fleste tilfælde vil det være attraktivt at gennemføre rentable investeringer med lånefinansiering fra KommuneKredit, men for enkelte kommuner kan der være behov for direkte investeringsstøtte.

Dynamisk energimærke

Energimærket er et vigtigt grundlag for at planlægge, prioritere og gennemføre energirenoveringer. I dag udnytter vi ikke dets fulde potentiale, særligt i større bygninger. Energimærket er for statisk og bliver hurtigt forældet i forhold til udviklinger i bygningen. Desuden afspejler det ikke i tilstrækkeligt omfang bygningens tekniske installationer og styringen af disse.

Løbende service, systematisk vedligeholdelse og databaseret energiledelse er vigtige tiltag for at forbedre energieffektiviteten og identificere renoveringsbehov. Energistyrelsens vurderinger viser betydelige energibesparelsesmuligheder eksempelvis inden for ventilationssystemer.

Større og offentlige bygningsejere bør derfor gives adgang til selv at tilgå og ajourføre data, der ligger til grund for energimærkningen. Hensigten er, at energimærket skal blive et levende og stærkt instrument for bygningsejeren. Energimærket skal gennemgås af en uafhængig konsulent hvert femte år.

